

N.F.S. Grundtvig “Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem”

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Tilføjet punktkommentarer i version 1.14, april 2019

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1859 (SJ: 1256)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 9

VU *Værker i Udvalg* 6

Teksten er etableret af Steen Tullberg

Punktkommentarer og tekstredigering er skrevet af Steen Tullberg, redigeret af Klaus Nielsen og Vanja Thaulow

Indledning under udarbejdelse

Tilsyn ved punktkommentarer ph.d. Anders Holm

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2021

|A:205 |US:524 |VU:198

Hænderne og Røsten i Rom og Jerusalem.

(N. F. S. Grundtvig.)

“*Røsten er Jakobs, men Hænderne er Esaus*”.

Med dette verdensberømte Ord udtrykte den gamle *Isak* aabenbar en langt *dybere* Sandhed, end man hidtil fandt deri, og sagtens dybere end han selv vidste, skøndt det er klart, at *dersom* han virkelig lod sig *skuffe* af *Hænderne*, da var det, fordi han, ligesom *Esau*, som *Romerne*, og som alle *Verdens-Folkene*, troede “*Hænderne*” bedre end “*Røsten*”. Naar vi nemlig betragter de menneskelige Vilkaar i det sande Lys, som oplyser hele det til Verden komne Menneske, da seer vi strax, at der er for *Mennesker* hverken meer eller mindre end *to Slags Virkelighed* med tilsvarende *Virke-Kredse*, nemlig *Mundens* og *Haandens*, som, da de begge er

menneskelige, ingenlunde udelukke hinanden, men har dog i denne Verden meget ondt ved at forliges, og strides derfor sædvanlig paa Liv og Død om *Herredømmet*, hvorfor *Odin i Havamaal* siger meget vittig, at "*Haand og Mund*" er to *Enherier*, altsaa valhalliske *Medbeilere*, som daglig slaar hinanden ihjel, men staaer ogsaa daglig op til Kampens Fornøelse.

Naar vi nu i Menneske-Slægts store Levnetsløb vil betragte denne mageløse Kamp og dens Indflydelse paa *Menneske-Livet* og dets *Oplysning*, da viser den sig vel klarest i Modsætningen mellem *Bogstav-Skriften*, som er *Haandens*, |A:206 og *Tale-Røsten*, som er *Mundens Værk*, da de aabenbar strides om, hvem der skal beholde *Ordet*, men det er dog kun et Syn for *Bogorme*, saa vi maa heller fæste Øie paa den store Skueplads, hvor *Hænderne* kæmper med *Røsten* om, hvem af dem der skal *beherske* Livet og Lyset og dermed hele *Verden*.

Naar vi nu siger: *Røsten* er *Jerusalems* men *Hænderne* er *Roms*, da har vi dermed kun nævnet en verdenshistorisk *Kiends-*|US:525*Gierning*, som hele den oplyste Verden nødes til at indrømme, og vil i det mindste endnu heller ikke krympe sig ved, da den endnu hylder den *Romerske* Oplysning, at *Hænderne* har den *Stærkeres Ret* til at raade over *Røsten*, og dermed, saavidt det er Mennesket mueligt, over hele Verden.

|VU:199Hermed staaer vi midt i *Christen-Folkets* uforligelige Strid med alle *Verdens-Folkene* i *Oplysnings-Sagen*, og da især i Oplysnings-Tiden, thi *Christen-Folket* bygger ei blot paa den Grundsætning, at *Røsten* med *Aandens Ret* ogsaa har den *Stærkeres Ret* over *Hænderne* og dermed over hele Verden, men *Christen-Folket* erklærer sig selv for en *Skabning* af *Aandens Røst*, som gienfødtes i *Jerusalem* og udgik derfra paa glødende Tunger til Verdens Ende, saa der skal ikke være nogen Vraa, hvor jo *Røsten*, trods al Verdens Hænder, skal høres, saa i *Christen-Folket*, som en udødelig Kæmpe, fører *Menneske-Røsten* sin gamle Kamp med den selvraadige og herskesyge *Menneske-Haand*, i det Haab, at den, sammensmeltet med *Guds-Røsten*, skal omsider vinde af|A:207giørende Seier, som skrevet staaer: Himmel og Jord skal forgaae, men *mine Ord* skal ikke forgaae.

Uforgængeligheden, det er nemlig det eneste visse Kiendemærke paa den *sande Virkelighed*, saa Alt hvad der omsider slides op, var det end først i Millioner Aar, det var dog *ikke* den *ægte Virkelighed*, som skrevet staaer: selv Himlene ældes, de skal omskiftes som et Klædebon, men dine Aar faaer aldrig Ende, saa at dersom *Røsten* og *Troen* derpaa engang sledes op, men *Haanden* og det *Haandgribelige* ikke, saa havde *Haanden* vundet, ligesom i modsat Fald *Røsten* vil have vundet, hvortit den saa end syndes kvalt i Struben af stærke Næver.

Reiser vi saa i Tankerne til *Rom* og til *Jerusalem*, som de nu er,

da finder vi vel, at Tiden har taget haardt paa dem Begge, saa Ingen af dem har Udsigt til den *Evighed*, de engang gjorde sig Haab om; men hele *Verden* er dog enig om, at *Jerusalem*, der kun er som en Skygge af sig selv, skiælvende for de Voldsmænds Hænder, der ikke agter *Røsten* for mere end hvad de træde paa, den er *ingen Ting* ved Siden ad det stolte *Rom*, der vel ikke længer haandgribelig behersker *Verden*, men er dog endnu Hovedsædet for hvad *Verden* kalder den mægtigste *Røst* paa *Jorden* i *Haandens* Skygge, og er Hovedsædet for *Haandens* skønne *Konster*, hvis Dyrkelse er den eneste, den store *Verden* nu tilskriver "Aand og Sandhed". Lægger vi nu hertil, at den *Romerske Betragtning* af Menneske-Livet, hvori |US:526*Hænderne* er *Hoved-Sagen*, er saa vidt udbredt og saa vel grundfæstet som baade *Pavedømmet* og *Latin-Skolen*, da kan *Hændernes* Seier over *Røsten* let |A:208(som den *udøvende* Magts over |VU:200den *lovgivende*) synes ligesaa afgjort, som *Roms* over *Jerusalem*, i de Dage, da Keiser *Augustus* i *Rom* udgav den Forordning, hvorefter den høitfrugtsommelige *Guds-Ords* Moder maatte slæbe sig frem fra *Nazaret* til *Bethlehem*, for at føde i en Stald og svøbe i en Krybbe, eller da den *Romerske Statholder* i *Jerusalem*, *Pontius Pilatus*, lod *Ordet*, som var blevet *Kiød*, hudstryge og korsfæste.

Dette mener den oplyste *Verden* ogsaa virkelig, og *Christen-Folket* har ingen Grund til at trættes med *Verden* derom, da vi godt, uden at opgive det mindste af *Røstens* Ære eller af vort Haab om dens endelige Seier, kan svare: lad saa være, at den *haandfaste* romerske *Betragtning* maaskee nu er den afgjørende Seier over den *jødisk-christelige*, *aandsfaste* *Betragtning* af Mennesket og hele *Verden* som *Ordets* Odel og *Røstens* Arv, lige saa nær som *Roms* dens verdslige Arm var sin Seier over *Israel*, *Guds* aandelige Kæmpe, da *Christus* blev født, og da han blev korsfæstet; saa fulgte deraf jo ikke mere, end at *enten* var Menneske-Røsten med Aand nu saa lav, at den maatte have gode Stunder til at hæve sig, før den igien kunde vise *Verden* sin Kraft, eller at den, i værste Fald, var sunket i *Jorden* som den *Korsfæstede*, saa der maatte en *Paaske-Morgen* til at bøde paa *Langfredags-Mulmet*; men om en af *Delene* end nys har været Tilfældet, saa er det dog ei længer saa; thi *Røsten* løfter sig nu paany saa kongelig, at har den nys været spæd, da er den voxet en guddommelig Væxt, eller var den nys begravet, da er den seierrig opstanden. Vel tør vi ikke i denne Henseende |A:209beraabe os paa hvad man i *Verden* kalder "*Folkets Røst*", der i vore Dage synes idelig at byde *Næve-Retten* i *Fyrste-Magten* Trods, og ligesaa lidt paa hvad man i *Verden* kalder "*Kirkens Stemme*", thi hvor *Røsterne* viser, det er dog ikke paa *Aanden*, men paa *Haanden* de stoler, ligesom *Zeus* paa de *Hundred-Armede*, der er det altid igunden *Haanden*, som vinder baade *Magten* og *Æren*. Hvor derimod *Christen-Folket* frit opløfter *Røsten* til at forherlige

Aanden og fordømme *Næve-Retten* med de lange Arme, som en Ret til at lukke *Munden*, der beviser det unægtelig, at endnu lever *Røsten* og har Mod til at prøve, *hvem* der er *stærkest*.

Uagtet det imidlertid kun er til *Enden*, det kan vise sig, om *Haanden* eller *Røsten* igrunnen har den *Stærkeres* Ret, saa er |US:527“*Ret*” |VU:201dog i sig selv noget, der ikke beroer paa *Styrke* eller *Overmagt*, men kun paa “den *evige Sandhed*”, som altid har *Ret*, og borger sig selv for *Almagten*, da Alt hvad der er *udenfor* Sandheden, hvor *virkeligt* det end kan synes, dog nødvendig er *falsk*, og maa, naar det kommer for *Lyset*, i alle Maader *blottes*, og paa een Gang miste al den *Ret* og al den *Magt*, som det kun paa Sandhedens *Bekostning syndes* at have.

Rets-Spørgsmaalet mellem *Hænderne* og *Røsten*, og dermed mellem den *haandfaste* og den *aandelige* Betragtning og Brug af *Menneske-Livet*, beroer da aabenbar paa det Forhold, hvori de staaer til den *evige Sandhed*, og da *Pilatus* vendte det store *Sandheds-Vidne* Ryggen med det haanlige Spørgsmaal: “*hvad er Sandhed!*” da udtrykte han uforbederlig de *selvraadige* og herske|A:210syge *Hænders* afgjort *fiendtlige* Forhold til den *evige Sandhed*, som da nødvendig maa være *giensidigt*, saa de *Hænder*, som vil beherske *Røsten* og hele *Verden*, maa nødvendig have den *evige Sandhed imod* sig, hvis der er en *evig Sandhed*, hvad dog *ikke* kan *nægtes* uden dermed at *bekræftes*, da jo saa *Benægtelsen* af den *evige Sandheds* Tilværelse, maatte *selv* være den *evige Sandhed*, hvis *Utilværelse* den paastaaer, og røber sig derved i *soleklar* *Selvmodsigelse* som den *vitterlige Løgn*. Derfor seer vi ogsaa, at da *Haanden* første Gang gjorde *Oprør* mod *Røsten* midt i *Paradis*, og plukkede af det *forbudne Træ*, da var det i *Forbindelse* med den grove og *vitterlige Løgn*: det er *ikke sandt* hvad *Gud* har *sagt*, thi det var jo en *vitterlig Løgn* og *Sandheds-Fornægtelse*, da det er *soleklart*, at *enten* maatte der *ingen* sand *Gud* være til, og da havde Han heller *ikke sagt* noget, eller ogsaa maatte det være *sandt*, hvad den *sande Gud sagde*.

Det er i *Følelsen* heraf, at den *falske* *Oplysning*, der forudsætter det *Haandgribelige* som det eneste *Virkelige* for *Mennesker*, og vil dog, om mueligt, bevare *Skin* af *Ærbødighed* for *Sandhed*, er kommet paa det *fortvivlede Indfald*, at *benægte* *Menneske-Ordets* *Bekvemhed* til at udtrykke *Menneskets* inderste og dybeste *Tanker*, hvoraf da skulde følge, at man godt kunde *soleklart modsige sig selv*, uden dog derved at gribes i *vitterlig Løgn*, da man kunde trække sig tilbage til det *Uudsigelige*, der nok skulde kunne være *sandt*, skøndt det kun lod sig udtrykke med *Løgn*; men dette *Indfald* er |A:211jo reent *fortvivlet*, fordi man derved *rask udsiger* hvad |VU:202man selv kalder *Uudsigeligt*, og vil vedblive at give os *Oplysning* om *Altings Grund* med det *Ord* man erklærer *udueligt* dertil, saa *Selv*-|US:528*Modsigelsen* bliver saa grov, at man *ligesom*

med Hænder kan tage og føle paa den, og endelig, fordi intet Menneske, der elsker Lys, kan tage for *Oplysning* hvad der med Flid indhyller *Menneske-Livet* i et uigienemtrængeligt *Mørke*, da vi alle veed med os selv, at det *Sanddru* hos os søger *Lyset*, medens det *Falske* kun kan trives i *Mørke*.

Naar nemlig Verden lader, som den slet ikke vidste, hvad *Sandhed* i sig selv er og at *Ordet* er ligesaa vel *skikket* som *skabt* til at udtrykke det *Usynlige*, som det er, da veed vi dog med os selv, at alle Mennesker baade kan og bør vide det, da vi jo alle, som kan tale, ogsaa kan *udsige* hvad vi *tænker* og *troer* om os selv og hinanden, og at *Sandhed* netop er Udtalelse af det Virkelige, som det er, saa at naar vi omtaler vor Tro og Tanke, som vi veed, de *ikke er*, da lyve vi vitterlig. Dette er den *sande Samvittighed*, som Mennesket vel kan fornægte, fordi han kan lyve, men aldrig blive kvit, fordi al *aandelig Sandhed* er *evig*. Følelsen heraf og den derfra *udspringende* Frygt for Helvede eller evig Fordømmelse, hvor Ormen ikke dør og Ilden aldrig slukkes, den var det, som nødte den *falske* Oplysning til at *fornægte* det *evige Liv* og kaste sig i Armene paa den *evige Død*, som *Fredens* sikke Havn; men dermed satte den sig i aabenbar *fiendtligt* Forhold ei blot til den *levende* Gud, men ogsaa til hele *Menneske-Livet*, som den be|A:212tog sit *Maal*, sit *Haab* og sin *Trøst*, saa det maatte enten føre til, at Menneske-Livet blev et fortvivlet Helvede paa Jorden, eller at *Menneske-Livet* benægtede sig selv som det vitterlig er, og udgav sig for et *vanskabt Dyreliv*, der, ved at rense sig selv for alt *Menneskeligt*, maatte stræbe at tilbagevinde sin *dyriske* Uskyldighed og Ligegyldighed for *Liv* og *Død*, som for *Tid* og *Evighed*.

Af alt *Usynligt* beholdt da *Haands-Begrebet*, som et *Haandværks-Begreb* om Menneske-Livet, kun *Løgneren*, *Mørket* og *Døden* paa sin Side, og kunde ikke engang tilskrive dem *Virkelighed*, uden at benægte sin egen *Grundsætning* om det *Haandgribelige*, som det eneste Virkelige i Modsætning til alt det *Uhaandgribelige*, følgelig baade til *Sandhed* og *Løgn*, baade til *Lys* og *Mørke*, baade til *Liv* og *Død*, og at vi har sluttet rig|VU:203tig, det viser baade den *Romerske* saakaldte *Oplysnings-Tid*, fra *Julius Cæsar* til *Didrik af Bern*, og den tilsvarende *Tid*, især i de *Romanske* Lande, fra *Ludvig den Ellefte* til *Ludvig den Attende*.

Allerede heraf maatte man formode, at *Røsten* fra *Jerusalem*, |US:529der altid havde *Hænderne* fra *Rom* imod sig, baade først og sidst har *Sandheden*, *Lyset* og *Livet* med sig, som skrevet staaer: jeg er *Sandheden* og *Livet* og atter: jeg er *Verdens-Lyset*, og jo mere vi kiender til *Jerusalems* og *Christen-Folkets* Historie, des klarere bliver denne Forbindelse os, og des upaatvivleligere bliver vort *Seiers-Haab*, hvor mørke end de nærmeste Udsigter maatte være.

|A:213Betænker vi saaledes, at Keiser *Augustus* i *Rom* og *Jesus Nazaræus*, *Jødernes* Konge i *Jerusalem*, var *samtidige*, og at, trods

den gennemgribende Forskiel mellem *Verdens-Keiseren* og *Kongen*, hvis Rige var *ikke* af denne Verden, disse to, i hele den dannede Verden navnkundige Mænd, dog virkelig var hinandens **Medbeilere** til Navn af den store *Freds-Fyrste*, kommet i *Tidens Fylde*, med det længe attraaede, savnede og forventede *Gyldenaar*, og vilde begge *tilbedes* som den *guddommelige* Frelser, der maatte følges med uindskrænket *Tillid*, paa den ny Bane fra *Mørket* til *Lyset*, fra *Splid* til *Enighed* og til den rolige Nydelse af *Livet* i hele dets *Fylde*; naar vi betænker det, og lægger Mærke til *Udfaldet*, da seer vi klarlig, at *Haands-Begrebet* paa sit *Romerske* Høisæde, som Skriften kalder *Satans Stol*, blev saa dybt beskæmmet, som det vel paa Jorden var mueligt, af *Mund-Begrebet i Jerusalem*, med Korset til sit *Høisæde*, som Skriften kalder *Naade-Stolen* i Blodet. Medens nemlig *Verdens-Keiseren i Rom* paa sin Dødsseng maatte nøies med den Trøst at have spillet sin *Rolle* i det store *Skuespil* udmærket, da havde *Jødernes Konge* i den anden Verden sit *Paradis* at dele selv med en bodfærdig Røver, og hvor høit man end vilde skatte Oplysningen, Freden, Velstanden og Livsnydelsen i Keiser Augusts saakaldte *gyldne Tid*, saa blev det dog lige vist, at for *Menneske-Livet* har der aldrig været en sørgeligere Tid end den, der udviklede sig under Tilbedelsen af Keiser *August*, under *den* Oplysning, der |VU:204forgudede ham, og |A:214under den Tingenes Orden, som han grundede paa *Næve-Retten*, medens man, paa den anden Side, hvor lidt man end troede paa *Christi* Opstandelse og Himmelfart og paa den *Helligaands* Udgydelse over hans Apostler med glødende Tunger, ei kan miskiende, at under *Christi* Tilbedelse, som Guds-Ordet, der blev Kiød, under *den* Oplysning, der var i *hans* Aand, og under den Tingenes Orden, som han grundede, opblomstrede *Menneske-Livet* i den ædleste, lyseste og glædeligste Skikkelse, som det nogensinde, siden Synden og Døden kom til Verden, har havt under Solen, saa vi siger med Rette, at |US:530Forskiellen mellem Tids-Fylden, Gyldenaar, Freden og Oplysningen, i *Jerusalem* og i *Rom* er Forholdet mellem det Ægte og det Uægte, det Sande og det Falske, Virkeligheden og Skinnnet.

At nu *Romerne* meget let kunde komme til at hylde den *falske* Oplysning, der vil *bortforklare* baade Guds evige Liv og hele det *Menneske-Liv*, der forudsætter dette evige Liv og attraaer Deelagtighed deri, og vil forklare hele *Verden* og *Dyre-Livet*, selv i den menneskelige Skikkelse med Selv-Bevidsthed, Mund og *Mæle*, af *Haandværks-Begrebet*, aldeles *haandværksmæssig* (mekanisk), det maae vi *forsaavidt* kalde *naturligt*, som det saakaldte *Romer-Folk*, efter sin *egen* Beskrivelse, fra sin *Tids-Fødsel* til sin *Tids-Fylde*, fra sin spæde Barndom giennem hele sin Ungdom og Manddom, havde, saavidt mueligt, ført et selv-klogt *Rovdyrs-Liv* og udrettet alt deres Storværk med *Hænderne*, og derved havt Lykke til at indtage baade *Ægypten*, *Karthago* og *Grækenland*, ja hvad

|A:215|de kaldte *hele Verden*, saa dette Folk maatte jo vel fristes til at sige med *Senakerib*: hvilken af alle Hedningernes *Guder* har vel kunnet frelse sit Land af min *Haand*? ja, til at spørge med *Pharao*: hvem er den *Jehova*, hvis *Røst* jeg skulde lyde? men dog hører vi paa den *Romerske Høvedsmand* i Kapernaum, at selv *Romere* kunde det slaae, at *Røsten* af det mundlige *Ord* havde dog igrunden baade *Ret* og *Magt* til at raade over *Haanden*, som skrevet staaer: *siig* kun et *Ord!* thi *siger* jeg til min Tiener: *giør* det! saa *giør* han det.

Hvorledes derimod den *haandværksmæssige* Oplysning og ligesaa umenneskelige som ugudelige Bort-Forklaring baade af Gud og Menneske, blev herskende midt iblandt os, hele *atten Aarhundreder* efterat den levende Gud og det guddommelige Menneske-Liv |VU:205|havde aabenbaret sig med Herlighed, da Ordet blev Kiød, og havde bevist sig selv med Liv og Lys, overalt hvor Christi Evangeliums *Røst* blev hørt, uden at al Verdens Hænder kunde forhindre det, det er vistnok svart at forstaae, men det er ligefuldt en urokkelig *Kiendsgierning*, som vi ikke blot maae lade staae, men maae tage for gyldigt Beviis paa al den *virkelige Kraft*, som Storværket krævede. Den *Romerske Oplysnings* Gienfødelse og *Triumph* over den *Jødisk-Christelige* Betragtning af *Gud* og *Verden*, og navnlig af *Menneske-Livets* Forhold til Gud, Verden og sig selv, lader sig vist heller ikke grundig forklare blot af *Pavedømmet*, *Tyrkiet*, *Slave-Folkene* og *Latin-Skolen*, der, ligesom *Romerne*, syndes at have |A:216|indtaget |US:531|hele den dannede Verden med *Hænderne*, ligefra den høitidelige *Haands-Paalæggelse*, ned til Hverdags-Afretningen med *Stokken* og *Tampen*, *Ørefigen* og *Haandtager*, men det samme var Tilfældet med den *Romerske* Oplysning i sin *Hjemstavn*, der, ligesaa lidt som det *Romerliv*, der bar dem, lader sig forklare uden af en *virkelig Aand*, som *Romerne* selv kaldte *Verdens-Sjælen* (*anima mundi*), som man nu sædvanlig kalder *Natur-Aanden*, og som Skriften ogsaa blandt andet kalder *Verdens-Guden* og *Luft-Aanden*, men brændemærker som den gamle Slange og Løgnens Fader. Vistnok brød den *Romerske* Oplysning i det *attende Aarhundrede* Staven over *alle Aander* uden Undtagelse, som *virkelige* Væsner, men de benaadede dog *Verdens-Aanden* igien under Navn af den selvstændige og selvraadige *Fornuft*, der i hele sin Uvirkelighed skulde kunne virke Umueligheder, saa det var kun en *Selv-Modsigelse*, man tillod sig, efter det da giældende Ordsprog: min *Mund* er i mit *Brød*, den *skal sige* hvad jeg vil, ligesom jo *Kopernikanerne* endnu vil true os til at sige, *baade* at Solen staaer op og gaaer ned, og at Solen *hverken* staaer op *eller* gaaer ned. Det giælder nemlig fremfor alt om *Selv-Modsigelsen*, som den aandelige Daarekiste, at det er kun det første Skridt, som koster, thi naar man først tænker og siger, at man modsiger *ikke* sig selv, skiøndt man siger det *Modsatte* om sig

selv, fordi *Ordet*, hvori Tanken *udtrykker* sig, ikke kan *udtrykke* Tanken, da er aabenbar ethvert Ord spildt paa den *Haand* eller *Aand* eller *Fornuft*, som truer Munden til at vrævla i det Uendelige.

|A:217 Denne Følelse udbreder sig imidlertid ogsaa daglig mere i det *nittende* Aarhundrede, saa snart vil det kun være de selvklogeste Haand|VU:206værks-Folk, der finder det dybt sagt af Bonden, da man fandt hans Hane *umælende*, skøndt den var solgt for en god *Taler*: ja, *taler* han *ikke*, saa *tænker* han desmere, og naar kun *Røsten*, som *Ordet* i sin Kraft igien erkiendes for *Tankens* eneste levende *Udtryk*, da vil *Christen-Folket* paany kunne, om ikke tale sig *tilrette* med Verden, saa dog tale sammen med den paa *Aandens* Enemærker, og lade den føle Kraften i den *Røst*, som vi kalder "*Jakobs*", fordi den giennemtoner hele Israels Folkeliv, og udgik fra *Jerusalem* til Jorderigs Ender, og det skal da ikke længer være noget Spørgsmaal, om *Christne* maa tage *Ordet* ved Daaben og Nadveren for den *Herrens Røst* til sig, hvorom der staaer skrevet: Timen er kommet, da de Døde skal høre Guds-Søns *Røst*, og de, som høre den, skal leve; men Spørgsmaalet skal kun være, som det har |US:532været fra Begyndelsen, om den *Røst* med *Aand*, som er i os, er *stærkere* end den *Røst*, som er i *Verden*, og som vil altid have en "*verdslig Arm*", hvorpaa den igrunden stoler, men som den dog herefter, i en bedre oplyst Verden, kun nødig vil *blotte*, fordi det er blevet klart, at *Røsten*, ligesaa *uhaandgribelig* som *Aanden*, ligesaalidt som *Aanden* kan røres eller rammes af nogen *Haand* eller noget *haandgribeligt* Sværd, saa at *Haanden*, naar den allerkraftigst hævner sig paa *Munden*, dog kun, ligesom Straadøden nedbryder et *Redskab* for Aan|A:218den og *Røsten*, som *nufødte* Munde sagtens til Verdens Ende, ligesom hidtil, vil erstatte.

Saaledes vil den Tid forberedes, da *et Folk* vil staae op mod et *andet Folk i Aanden*: Verdens-Folket med en opladt Mund, der taler stolte Ord mod Himlene og alle deres Indbyggere, og *Christen-Folket*, der paa Himlens Vegne taler milde Ord til *Jorden*, men Hads-Ord mod *Helvede* og hele dets staaende Hær, og da vil det i en ægte Ragneroks-Kamp blive *soleklart*, hvad der igrunden altid har været en afgjort Sag, at *ikke Løgn*, men *Sandhed* har den *Stærkeres* Ret, og at, som skrevet staaer: *af dine Ord* skal du *frikjendes* og af dine Ord skal du dømmes.

See, det vil de Lærde, saalænge de snakker pluddervælsk, kalde Kampene mellem "*Naturens* og *Historiens*" Aand, men vi, som skal kalde alt ved sit rette Navn, vi kalder det Kampen mellem det *falske* og det *sande* Verdens-Lys!

